

Verslag VFVO examenbespreking - Tweede tijdvak VWO Filosofie

Aanwezig: 13 in online vergadering, aanvang 20.00 uur.

Verslag door Sjimmmie Lensen

Opmerkingen vooraf door voorzitter Desiree Berendsen:

- Deze bespreking, en daarmee ook dit verslag, heeft geen formele status maar is een service aan onszelf. We verkennen samen wat de interpretatieruimte is van het CV gezien de vraagstelling.
- Elke deelnemer geeft vooraf aan welke vraag hij/zij wil bespreken. Op het forum is ook een aantal vragen besproken, maar als de deelnemers die nu niet willen bespreken slaan we die over. In de chat wordt aangegeven dat 2 vragen besproken moeten worden: vragen 5 en 12. Tijdens de bespreking zijn vragen 6, 18, 19 en 20 door nog bijgekomen.
- Frans van Dorp is aanwezig om vragen te beantwoorden, om te verhelderen waar vragen op gebaseerd zijn en om in het belang van de praktijk van ons vak het examen als betrouwbaar toetsinstrument te beschermen door interpretatiegrenzen vanuit het examen en de eindtermen aan te geven.

Algemene opmerkingen

- Er wordt opgemerkt dat dit examen leuker en korter was dan het TV examen.
- Op basis waarvan wordt er gekozen welk examen wanneer wordt afgenomen? Frans antwoordt dat dit door het CvTE wordt gedaan.
- Het lijkt alsof het qua tekst korter is dan het examen uit tijdvak 1. Er wordt gezegd dat er nu geen tijdnood was, terwijl dat bij het tijdvak 1 wel zo was.
- Ook leek dit examen wat moeilijker, omdat er meer vragen zijn over filosofen en minder over algemene eindtermen, en omdat het filosofen zijn die niet aan de SE stof gekoppeld zijn.
- Verder wordt opgemerkt dat de vragen over moeilijke filosofen als Heidegger en Hegel niet bepaald diepzinnig zijn, maar met goed leerwerk beantwoord kunnen worden.

1. Vrijheid en autonomie

- Geen vragen/opmerkingen

2. Ontlijving van het lichaam

- Geen vragen/opmerkingen

3. Heidegger: wezen van de oude techniek

- Geen vragen/opmerkingen

4. Heidegger: gevaren van de moderne techniek

- Geen vragen/opmerkingen

5. Arendt: kritiek op Marx' ideaal van de animal laborans

- "Ingewikkelde vraag, maar het CV doet vermoeden dat de vraag relatief makkelijk te beantwoorden is. Kunnen we daaruit wel opmaken dat de leerling begrijpt dat Arendt kritiek heeft op Marx?" Uit een aantal voorbeeldantwoorden blijkt dat dit wel het geval is. Frans vult aan dat deze vraag over eindterm 60 gaat.

- Tweede vraag is of 'tehuis' in het antwoord voor moet komen. Hierop wordt gereageerd dat 'tehuis' tussen haakjes staat, dus dat het niet letterlijk genoemd hoeft te worden, maar dat de bestendige wereld er wel in moet zitten.

6. Theologische deugden

- 'Leg mét tekst 3 uit'. Veel leerlingen leggen reproductief de elementen uit, maar een doorrekenfout levert een zodanige versimpeling op dat punten toekennen niet kan. De toepassing (andere vaardigheid dan reproductie) ontbreekt dan.
- Frans vraagt naar aanleiding hiervan wat de deelnemers aan de vergadering als oplossing voor deze gemiste punten zien, bijvoorbeeld 'met tekst 3' vet drukken? Daarop wordt gereageerd dat het lijkt alsof leerlingen het inderdaad over het hoofd zien. Maar ook dat opgemerkt kan worden dat bij alle drie de punten de tekst gebruikt moet worden. Daarmee wordt de vraag wel nog langer. Vet drukken is dan wellicht een mogelijkheid. Onderstrepen is niet toegestaan.

7. Bedreiging goede leven door instituties

- Geen vragen/opmerkingen

8. Taylor: verandering van de vraag naar zin in moderne tijd

- Geen vragen/opmerkingen

9. Habermas: instrumentele en communicatieve rationaliteit

- Geen vragen/opmerkingen

10. Marx: rol van kapitaal in industrieel- en surveillance kapitalisme

- Geen vragen/opmerkingen

11. Marx: kritiek op instituties, onderbouw-bovenbouw, klassenbelang en vals bewustzijn

- Geen vragen/opmerkingen

12. Protestantse religieuze levenservaring

- Moet de term 'geweten' genoemd worden, of is 'individuele beleving van het geloof' ook voldoende? Er wordt gezegd dat het tenminste om de individuele relatie tot God moet gaan.
- Opmerking van Frans: in eindterm 14 staat '...zowel sprake is van een verinnerlijking (subjectivering) van de moraal (geweten) als van een plichtsethiek'. Daarom is puur individualisme/individuele beleving niet voldoende.

13. Lockes ideeën over burgerrechten

- Geen vragen/opmerkingen

14. Authenticiteit

- Geen vragen/opmerkingen

15. Dehumanisering en de oplossing daarvoor volgens Smith

- Geen vragen/opmerkingen

16. Begrenzing neoliberale marktlogica en holistisch vrijheidsbegrip

- Geen vragen/opmerkingen
17. Transformatie-economie en haar implicaties
- Geen vragen/opmerkingen
18. Aristoteles: onderscheid tussen emoties, vermogens en karakterhouding
- Hierover wordt op het forum opgemerkt dat het een vreemde vraag is, maar dit leidt er niet toe dat de vraag niet te beantwoorden is.
 - Verder wordt opgemerkt dat als leerlingen 'trainen' uitleggen als juiste uitwerking. Maar in eindterm 11 staat dat oefening weliswaar noodzakelijk is om voltreffelijkheid te bereiken, maar niet voldoende, omdat er gestreefd moet worden naar het juiste midden.
19. Opvatting goede leven van Aristoteles, gekoppeld aan dimensies 'natuur' en 'instituties'
- Hierover is redelijk veel te doen op het forum, onder andere dat het niet duidelijk is waar deze vraag op gebaseerd is. Op p 74-75 van GLVM wordt uitgewerkt wat Plato en Aristoteles vanuit de dimensies natuur en instituties zouden zeggen over gelijkheid en het goede leven. Deze vraag is op deze passages gebaseerd, die een uitwerking zijn van eindterm 10. Omdat in de vraag staat 'vanuit de opvatting van het goede leven van Aristoteles' gaat het niet per se direct om wat Aristoteles heeft gezegd, maar om wat er vanuit zijn opvatting gezegd kan worden.
20. Hegel: Anerkennung
- "Moet 'verdubbeling van het zelfbewustzijn' in het antwoord voorkomen?" Niet letterlijk, maar de strekking ervan moet wel uitgelegd worden. Mag bijvoorbeeld ook als 'het ik wordt wij, en het wij wordt ik'.
21. Hegel: sfeer van zedelijkheid
- Geen vragen/opmerkingen
22. Nussbaum: capabilities approach
- Geen vragen/opmerkingen
23. Tronto: scheiding publieke en private sfeer
- Geen vragen/opmerkingen

De bespreking is om 20.40 uur gesloten. Desiree wenst iedereen veel succes met de afronding van deze correctieronde, en hoopt iedereen te zien op de VFVO studiedag in september.